

RAPORT Z BADANIA:

WSPÓŁPRACA INSTYTUCJI POMOCY SPOŁECZNEJ Z INNYMI INSTYTUCJAMI NA TERENIE GMINY, POWIATU, WOJEWÓDZTWA ZAJMUJĄCYMI SIĘ POMOCĄ I WSPARCIEM RODZIN I JEJ WPŁYW NA SKUTECZNOŚĆ DZIAŁAŃ POMOCY SPOŁECZNEJ

W WOJEWÓDZTWIE LUBELSKIM

Lublin, sierpień 2014 r

SPIS TREŚCI

1.	WPROWADZENIE.....	3
1.1.	Czym jest współpraca?	3
1.2.	Formy współpracy.	4
1.3.	Tematyka problemów podejmowanych podczas współpracy.....	4
1.4.	Pozytywne strony podejmowania współpracy.....	5
1.5.	Przeszkody towarzyszące we współpracy z innymi instytucjami.....	5
1.6.	Instytucje działające na terenie gmin, powiatów i województw w zakresie pomocy i wsparcia rodzin.....	6
1.7.	Uregulowania prawne dotyczące współpracy.	6
1.8.	Współpraca z organizacjami pozarządowymi	8
2.	ZAŁOŻENIA METODOLOGICZNE	10
2.1.	Cel badania.....	10
2.2.	Problemy badawcze	10
2.3.	Charakterystyka badanych	11
2.4.	Techniki i narzędzia badawcze.....	11
3.	WYNIKI BADAŃ.....	13
3.1.	Analiza danych zastanych	13
3.2.	Analiza wyników badań	18
3.2.1.	Współpraca z instytucjami w 2013 roku - rozwiązywanie problemy i podejmowane formy współpracy	19
3.2.2.	Współpraca z instytucjami – bariery, korzyści i wyzwania w ramach realizowanych zadań	27
3.2.3.	Współpraca z organizacjami pozarządowymi – bariery, korzyści i wyzwania w ramach realizowanych zadań	31
4.	WNIOSKI	35
5.	SPIS TABEL	37
6.	SPIS WYKRESÓW	38
7.	ANEKS	39

1. WPROWADZENIE

Niniejszy raport stanowi prezentację wyników badania „Współpraca instytucji pomocy społecznej z innymi instytucjami na terenie gminy, powiatu, województwa zajmującymi się pomocą i wsparciem rodzin i jej wpływ na skuteczność działań pomocy społecznej”. Badanie to było realizowane przez Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich (CRZL) we współpracy z obserwatoriami integracji społecznej (OIS) działającymi w 12 województwach w ramach projektu systemowego „Koordynacja na rzecz aktywnej integracji”, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Koncepcję badawczą, w tym pytania badawcze oraz narzędzie badawcze opracowano w ramach cyklu spotkań przedstawicieli OIS zorganizowanych przez Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich w pierwszej połowie 2014 roku.

Głównym źródłem informacji wykorzystanym do opracowania niniejszego raportu była ankieta skierowana do ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie. Dodatkowo zebrane w trakcie badania informacje uzupełniono danymi pochodzącymi m.in. z: formularzy OZPS - edycja 2013/2014, bazy danych organizacji pozarządowych dostępnej na stronie internetowej www.ngo.pl,¹ a także Banku Danych Lokalnych GUS.²

W raporcie ujęto informacje dotyczące w szczególności: instytucji, z którymi w 2013 roku współpracowały badane jednostki, problemów społecznych, które najczęściej były wspólnie rozwiązywane, form współdziałania oraz czynników mających wpływ na zakres prowadzonego współdziałania. Ponadto w opracowaniu uwzględniono zagadnienia oceny skuteczności działań podejmowanych w ramach współpracy z poszczególnymi rodzajami instytucji.

Wiedza na temat współpracy instytucji pomocy społecznej z innymi instytucjami zajmującymi się pomocą i wsparciem rodzin stanowi ważny element w procesie wytyczania kierunków dalszego rozwoju systemu pomocy i integracji społecznej. Autorzy niniejszego opracowania – dziękując ośrodkom pomocy społecznej oraz powiatowym centróm pomocy rodzinie, które wzięły udział w badaniu – mają nadzieję, że okaże się ono źródłem informacji pomocnym w realizacji powyższego celu.

1.1. Czym jest współpraca?

Pojęcie współpracy rozumiane jest w różny sposób. Według W. Okonia współpraca jest „współdziałaniem ze sobą jednostek lub grup ludzi wykonujących swoje częściowe zadania, aby osiągnąć jakiś wspólny cel; opiera się na wzajemnym zaufaniu i lojalności oraz na podporządkowaniu się celowi, należycie uświadomionemu sobie przez wszystkie jednostki lub grupy”.³ Natomiast Słownik PWN współpracę określa jako „działalność prowadzoną wspólnie przez jakieś osoby, instytucje lub państwo”.⁴

Aby podjęta współpraca przebiegała prawidłowo niezbędne jest określenie tego, w jakiej formie będą podjęte działania, do jakiego obszaru tematycznego się odnoszą, a także prawne aspekty współdziałania określone w poszczególnych ustawach. Mając

¹ <http://bazy.ngo.pl/>, [dostęp: 15.07.2014 r.].

² http://stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks, [dostęp: 25.07.2014 r.].

³ W. Okoń, *Nowy słownik pedagogiczny*, Wydawnictwo Żak, Warszawa 1996, s. 318.

⁴ *Słownik PWN*, <http://sjp.pwn.pl/szukaj/wsp%C3%B3%C5%82praca>, [dostęp: 25.06.2014r.].

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

na uwadze zakres tematyczny niniejszego badania dotyczącego współpracy międzyinstytucjonalnej do ustaw tych należą w szczególności: ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie⁵, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej⁶, ustawa o pomocy społecznej,⁷ustawa o zatrudnieniu socjalnym⁸ oraz ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.⁹

1.2. Formy współpracy.

Współpraca powinna przejawiać różne formy. Najczęściej są to:

- działania informacyjne i promocyjne dla osób wykluczonych i/lub zagrożonych wykluczeniem społecznym
- realizacja i/lub uczestnictwo we wspólnych projektach finansowanych z funduszy unijnych
- realizacja i/lub uczestnictwo we wspólnych programach aktywności lokalnej
- szkolenia pracowników
- działania na rzecz rozwoju ekonomii społecznej
- prowadzenie zintegrowanych baz danych
- wymiana informacji i doświadczeń
- prowadzenie analiz/badań wybranych problemów społecznych

1.3. Tematyka problemów podejmowanych podczas współpracy.

Poszczególne instytucje oraz trzeci sektor podejmują działania w obszarach:

- Przemocy w rodzinie
- Bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych
- Ubóstwa
- Bezrobocia
- Niepełnosprawności
- Uzależnienia (alkohol, narkotyki)
- Sieroctwa
- Bezdomności
- Długotrwałej i ciężkiej choroby
- Potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi oraz macierzyństwa i wielodzietności
- Trudności w integracji cudzoziemców
- Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego
- Zdarzeń losowych i sytuacji kryzysowych
- Klęsk żywiołowych, ekologicznych.¹⁰

⁵ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2010 roku, Nr 234, poz. 1536 z późn. zm.).

⁶ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 135 z późn. zm.)

⁷ Ustawa z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 182 z późn. zm.)

⁸ Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym(Dz. U. 2003, Nr 122, poz. 1143, z późn. zm.)

⁹ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (dz.u. 2004 nr 99 poz. 1001, z późn. zm.)

¹⁰ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej.

1.4. Pozytywne strony podejmowania współpracy.

Czynniki, które wpływają na przebieg podjętej współpracy z instytucjami lub organizacjami pozarządowymi:

- sprawny i właściwy przepływ informacji
- kompetentni pracownicy
- znajomość zadań realizowanych przez inne instytucje
- dyspozycyjność i szybkość reakcji
- konsekwencja i skuteczność w działaniu
- bliskie sąsiedztwo współpracujących instytucji
- określenie wspólnych celów dla współpracujących instytucji i organizacji w dokumentach (np. w programach bądź strategiach) przyjmowanych przez samorzady wszystkich szczebli
- kształt tematycznych ustaw wymienionych w punkcie 3.1

Korzyści jakie wynikają z podjętej współpracy między poszczególnymi jednostkami, instytucjami i trzecim sektorem:

- sprawniejsze załatwianie spraw
- integracja działań pomocowych na rzecz rozwiązania konkretnego problemu - zwiększenie skuteczności pomocy
- dostęp do wypracowanych standardów
- wymiana wiedzy i doświadczeń pomiędzy jednostkami
- zwiększenie kontroli społecznej nad działaniami pomocowymi prowadzonymi przez podmioty życia publicznego
- formalne i merytoryczne zbliżenie do siebie instytucji, których współpraca nabiera szczególnego znaczenia w sytuacji, gdy pogłębiony zostanie proces deinstytucjonalizacji systemu pomocowego.

1.5. Przeszkody towarzyszące we współpracy z innymi instytucjami.

Podczas każdej współpracy możliwe jest wystąpienie przeszkód, które wpływają na jej jakość. Wiązać się to może z:

- z brakiem społecznej akceptacji i przyzwolenia na stosowane formy i wielkość udzielanej pomocy
- brakiem odpowiednio przygotowanych wolontariuszy
- niewystarczającym przepływem informacji
- niewystarczającą znajomością zadań realizowanych przez inne instytucje
- dużą ilością formalności koniecznych do podjęcia współpracy
- niespójnymi i nieprecyzyjnymi przepisami prawnymi
- konfliktami interpersonalnymi
- presją czasu i różnymi godzinami pracy
- nadmiarem obowiązków
- niechęcią do współpracy ze strony innych instytucji

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- niewystarczającą liczbą instytucji wspierających rodzinę
- brakiem środków finansowych bądź niedostateczną ich ilość na zakup podstawowych materiałów biurowych, pokrycie kosztów transportu (bilety), łączności (telefony) i wynagrodzenia dla osób aktywnie uczestniczących w działaniach pomocowych

1.6. Instytucje działające na terenie gmin, powiatów i województw w zakresie pomocy i wsparcia rodzin.

Do instytucji działających na terenie gmin, powiatów i województw w zakresie pomocy i wsparcia rodzin należą:

- miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej
- powiatowe centra pomocy rodzinie, miejskie ośrodki pomocy rodzinie
- ośrodki wsparcia, w tym dzienny dom pomocy, środowiskowy dom samopomocy, klub samopomocy, noclegownie, jadłodajnie
- ośrodki interwencji kryzysowej
- uniwersytet trzeciego wieku
- warsztaty terapii zajęciowej
- podmioty ekonomii społecznej, w tym KIS, CIS, spółdzielnie socjalne, ZAZ
- Policja, w tym policyjna izba dziecka
- organizacje pozarządowe – działające w obszarze pomocy społecznej
- placówki szkolne, wychowawcze, opiekuńcze, tym kuratorium oświaty, poradnie psychologiczno – pedagogiczne
- placówki wsparcia dziennego
- sąd rodzinny, kuratorska służba sądowa
- ośrodek kultury
- gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych
- kościoły, związki wyznaniowe
- placówki ochrony zdrowia
- ośrodek adopcyjny
- urzędy pracy
- służba więzienna
- wolontariusze

1.7. Uregulowania prawne dotyczące współpracy.

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie zgodnie z art.1. ust.1 reguluje zasady prowadzenia działalności pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych oraz współpracy organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi, uzyskiwania przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz funkcjonowania organizacji pożytku publicznego, sprawowania nadzoru nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego, a także

tworzenia i funkcjonowania rad działalności pożytku publicznego. Ustawa reguluje również warunki wykonywania świadczeń przez wolontariuszy oraz korzystania z tych świadczeń.¹¹

Nawiązując do współpracy instytucji pomocy społecznej z innymi instytucjami należy odnieść się również do **ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej**. Z ustawy wynika, że obowiązek wspierania rodziny spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz organach administracji rządowej, które to realizują ten obowiązek między innymi we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami, Policją, podmiotami oświaty i leczniczymi, kościołami czy organizacjami społecznymi. Poza tym, zgodnie z art.15. ust. 1 do zadań asystenta rodziny należy współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny.¹²

Zgodnie z **ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku**, z art. 17. ust. 5 do zadań własnych gminy należy między innymi współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach. Istotną rolę pełni tu dobrane partnera trzeciego sektora. „Dobrze dobrany partner pomoże w kwestiach, w których Urząd nie jest kompetentny bądź nie posiada doświadczenia”.¹³ Natomiast do zadań pracownika socjalnego należy w szczególności współpraca i współdziałanie z innymi specjalistami w celu przeciwdziałania i ograniczania patologii i skutków negatywnych zjawisk społecznych, łagodzenia skutków ubóstwa (art. 119. ust. 7. ustawy o pomocy społecznej). Na podstawie art. 120. ust. 1 i 3 pracowników socjalnych mogą również zatrudniać inne instytucje, a w szczególności jednostki organizacyjne właściwe w sprawach zatrudniania i przeciwdziałania bezrobociu, szpitale, zakłady karne, do wykonywania zadań tych jednostek w zakresie pomocy społecznej oraz zatrudniani przez podmioty realizujące zadania określone w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.¹⁴

Społeczną płaszczyznę współpracy **stwarza ustawa dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym** (Dz. U. 2003, Nr 122, poz. 1143, z późn. zm.) Punktem wyjścia może być art. 3, ust. 2, który w odniesieniu do prawa powoływania centrów integracji społecznej na jednakowym poziomie znaczeniowym stawia jednostki samorządu terytorialnego i organizacje pozarządowe oraz podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 oraz z 2011 r. Nr 112, poz. 654 i Nr 149, poz. 887), z zastrzeżeniem, że w przypadku spółdzielni socjalnych Centrum mogą tworzyć spółdzielnie zakładane przez podmioty, o których mowa w art. 4 ust. 2 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. Nr 94, poz. 651, z 2009 r. Nr 91, poz. 742 oraz z 2010 r. Nr 28, poz. 146) – zwane dalej „instytucjami tworzącymi”. Szczególnym wyrazem konieczności prowadzenia współpracy pomiędzy różnymi podmiotami działającymi na rzecz rozwiązywania problemów społecznych jest art. 12, ust. 2 w/w ustawy, który zobowiązuje Centrum Integracji Społecznej do opiniowania kandydata przez pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej właściwego dla miejsca zamieszkania lub pobytu osoby kierowanej do uczestnictwa w Centrum po uprzednim przeprowadzeniu

¹¹ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

¹² Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

¹³ M. Jarzyna, *Projekty partnerskie realizowane w ramach funduszy unijnych*, [w:] *Podmioty Ekonomii Społecznej. Różne formy współpracy z podmiotami ekonomii społecznej*, red. I. Gosk, A. Pyrka, Fundacja Inicjatyw Społeczno – Ekonomicznych, Warszawa 2008, s.10.

¹⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej.

wywiadu środowiskowego (rodzinnego).

Art. 108, ust 1 pkt 40 i 41 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. 2004 Nr 99 poz. 1001), daje szczególnie duże możliwości na prowadzenie współpracy pomiędzy podmiotami tworzącymi centra integracji społecznej, spółdzielnie socjalne a powiatowymi urzędami pracy. Jak widzimy centra integracji społecznej oraz spółdzielnie socjalne są tymi instytucjami, które wymuszają na różnych podmiotach działających w obszarze pomocy społecznej współpracę i integruje sił organizacyjnych i finansowych możliwości.

1.8. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Działalność trzeciego sektora w społeczności lokalnej odgrywa bardzo ważną rolę. Pozwala osobom najbardziej zaangażowanym w życie lokalnej społeczności podjąć działania na jej korzyść. Współpracę jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi określa ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Zdarza się jednak, że współpraca nie przebiega we właściwy sposób. Głównych przeszkód należy doszukiwać się w braku wiedzy oraz zaufania. Podjęta współpraca pozwala efektywnie zaspakajać potrzeby wszystkie dziedziny życia lokalnego środowiska.

Mając na uwadze zasady obowiązujące przy obopólnej współpracy, za najważniejsze uważa się:

- pomocniczość, która wraz z suwerennością uznaje odrębność zorganizowanych wspólnot lokalnych, które posiadają prawo do samodzielnego definiowania i przewyższania barier.
- partnerstwo, w którym organizacje pozarządowe zgodnie z ustawą i przepisami prawnymi rozpoznają oraz określają problemy społeczne, sporządzają plan oraz metody ich rozwiązania, a także biorą udział w realizowaniu zadań publicznych.
- efektywność, która istotna jest przy zlecaniu zadań publicznych trzeciemu sektorowi przez organy administracji publicznej. Przy czym należy pamiętać o uczciwej konkurencji oraz o ustawie o finansach publicznych.
- jawność dotyczy informowania organizacji pozarządowych o zamiarach, celach i środkach przeznaczonych na wykonanie zadań publicznych. Umieszczane informacje odnośnie konkursów powinny ukazywać się w Biuletynie Informacji Publicznej (BIP).¹⁵

Współpraca z trzecim sektorem może przybrać formę finansową bądź pozafinansową. Pierwsza forma – finansowa – dotyczy realizacji zadań publicznych przez trzeci sektor. Zadania te mają postać:

- Powierzania tzn. wykonywanie zadania publicznego łącznie z udzieleniem dotacji na sfinansowanie jego realizacji
- Wspierania, czyli wykonywania zadania publicznego wraz z udzieleniem na tylko częściowe dofinansowanie jego realizacji
- Inicjatywy lokalnej

¹⁵ *Zasady tworzenia programu współpracy jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi oraz z podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Metodologia i zalecenia, Warszawa 2004, s. 5-6.*

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Umowy partnerstwa wynikającej z ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.¹⁶

Druga forma – pozafinansowa odnosi się głównie do:

- Wzajemnej wymiany informacji o planowanych kierunkach działalności między jednostkami samorządu a organizacjami pozarządowymi. Do narzędzi, które służą wzajemnemu informowaniu należą m.in. tablice ogłoszeniowe, Biuletyny Informacji Publicznej, lokalna prasa czy strona internetowa. Wymiana informacji odbywa się również poprzez osobiste spotkania przedstawicieli trzeciego sektora i administracji lokalnej.
- Konsultacji z trzecim sektorem projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących jego działalności statutowej.
- Konsultacji projektów aktów normatywnych odnośnie sfery pożytku publicznego z radami pożytku publicznego.
- Powoływania wspólnych zespołów doradczych i inicjatywnych, w skład których wchodzi przedstawiciele trzeciego sektora i jednostek.

Zlecanie zadań publicznych odbywa się na zasadzie otwartych konkursów ofert bądź w procedurze małych grantów.¹⁷

Realizowane zadania poprzez inicjatywę lokalną w szczególności dotyczą:

- Infrastruktury
- Działań charytatywnych, wolontariatu
- Podtrzymywania tradycji narodowej oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej
- Działania na rzecz mniejszości narodowych, etnicznych, a także ochrony dóbr kultury
- Edukacji
- Sfery kultury fizycznej, turystyki i rekreacji
- Ochrony przyrody
- Bezpieczeństwa publicznego.¹⁸
- Bezpieczeństwa społecznego – w tym szczególnie działań pomocowych osobom i grupom społecznym zagrożonym wykluczeniem społecznym.

Podstawowe zasady tworzenia programów współpracy administracji z trzecim sektorem

Współpraca opiera się na pięciu podstawowych normach:

1. Współpracy wszystkich organizacji trzeciego sektora, łącznie z organizacjami pożytku publicznego.
2. Charakteru współpracy. W tym przypadku jest obligatoryjny.

¹⁶ <http://www.poznan.pl/mim/ngo/zasady-wspolpracy>, [dostęp: 20.06.2014r.].

¹⁷ Tamże.

¹⁸ I. Raszeja-Ossowska. *Zasady współpracy organizacji pozarządowych z jednostkami samorządu terytorialnego. Poradnik*, <http://ww.org.pl/data/Zasady%20wspolpracy%20NGO%20z%20JS.pdf>, [dostęp:20.06.2014r.].

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

3. Cykliczności współpracy. Formalnie ma charakter roczny, jednakże zaleca się tworzenie współpracy wieloletniej.
4. Procesu budowania partnerstwa. Aby współpraca przebiegała efektywnie należy właściwie dobrać jednostkę samorządu terytorialnego oraz organizację działającą w jej obszarze.
5. Różnorodności współpracy. Program powinien mieć szeroki wachlarz form współpracy, nie powinna opierać się tylko na zleceniu zadań.¹⁹

Zakres podmiotowy organizacji pozarządowych

Zakres podmiotowy dotyczący programów tworzonych w ramach współpracy między administracją a trzecim sektorem ujęto w Ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Zgodnie z zapisami w ustawie, do podmiotów takich zaliczamy jednostki samorządu terytorialnego na szczeblu gminy, powiatu oraz województwa, organizacje trzeciego sektora, a także podmioty wymienione w art. 3 ust.3 w/w ustawy. Istotny jest tu zakres działalności jednostek samorządu w stosunku do działalności pożytku publicznego. Zakres zadań musi odpowiadać partnerom współpracy.

Do podstawowych obszarów podmiotowych najczęściej należą:

- Stowarzyszenia
- Fundacje
- Grupy charytatywne, zakłady opiekuńcze
- Stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego
- Fundacje, gdzie jedynym fundatorem jest Skarb Państwa bądź jednostka samorządu terytorialnego

Wśród pozostałych, zgodnie z art.3 ust. 4 ustawy o działalności pożytku wymienia się:

- Związki zawodowe
- Organizacje pracodawców
- Partie polityczne
- Samorządy zawodowe
- Fundacje utworzone przez partie polityczne
- Spółki działające na podstawie przepisów o kulturze fizycznej

Należy zaznaczyć, że współpraca z wymienionymi wyżej podmiotami nie może przyjąć formy zlecenia zadań publicznych. Wynika to z przepisów działu II Działalność Pożytku publicznego przedmiotowej ustawy.²⁰

¹⁹ Zasady tworzenia programu współpracy jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi oraz z podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Metodologia i zalecenia, Warszawa 2004, s. 2.

²⁰ Tamże, s. 8-9.

2. ZAŁOŻENIA METODOLOGICZNE

2.1. Cel badania

W ramach projektu systemowego *Koordynacja na rzecz aktywnej integracji* zaplanowano przeprowadzenie w 2014 roku cyklu 4 badań ogólnopolskich. Ich celem było pogłębienie wiedzy z różnych obszarów pomocy społecznej. **Celem głównym** badania dotyczącego współdziałania instytucji był opis i charakterystyka zakresu i form współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej na poziomie gminy, powiatu oraz województwa z instytucjami publicznymi i organizacjami społecznymi w zakresie pomocy i wsparcia rodzin, jak również wpływ tego rodzaju współpracy na skuteczność²¹ działań pomocy społecznej. Do **celów szczegółowych** należały natomiast:

1. Identyfikacja instytucji publicznych i organizacji pozarządowych, z którymi ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie nawiązują i utrzymują współpracę w zakresie pomocy i wsparcia rodziny;
2. Opis charakteru tej współpracy – celów, form i stosowanych metod;
3. Identyfikacja czynników ułatwiających i utrudniających nawiązywanie i utrzymywanie współpracy w zakresie pomocy i wsparcia rodzin;
4. Ocena skuteczności współpracy OPS i PCPR z instytucjami publicznymi oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy i wsparcia rodzin.

2.2. Problemy badawcze

Na potrzeby realizacji celu głównego i celów szczegółowych sformułowano siedem problemów badawczych w następującym brzmieniu:

1. Jakie są obszary współpracy OPS i PCPR z innymi instytucjami w zakresie pomocy i wsparcia rodziny?
2. Z jakimi instytucjami współpracują OPS i PCPR w zakresie pomocy i wsparcia rodziny?
3. Jakie są formy współpracy OPS i PCPR z innymi instytucjami w zakresie pomocy i wsparcia rodziny?
4. Z jakimi innymi instytucjami najczęściej, a z jakimi najrzadziej podejmowana jest przez OPS i PCPR współpraca w zakresie pomocy i wsparcia?
4. Jakie czynniki utrudniają współpracę OPS i PCPR z innymi instytucjami w zakresie pomocy i wsparcia rodziny?
5. Jakie czynniki ułatwiają współpracę OPS i PCPR z innymi instytucjami w zakresie pomocy i wsparcia rodziny?
6. Jakie są korzyści ze współpracy OPS i PCPR z innymi instytucjami w zakresie pomocy i wsparcia rodziny?

---

²¹ Na potrzeby badania skuteczność zdefiniowano jako *osiągnięcie wyznaczonych celów w zakresie pomocy i wsparcia rodziny*.

2.3. Charakterystyka badanych

Badaną populację stanowiły wszystkie działające w województwie lubelskim ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie, tj. łącznie 233 jednostki. Jako minimalny oczekiwany stopień zwrotów wypełnionych ankiet przyjęto 60%²². W rzeczywistości wyniósł on 96%, co oznacza, że wypełnione ankiety nadeszły z 223 jednostek. Szczegółową strukturę jednostek działających na terenie województwa lubelskiego oraz faktycznie biorących udział w badaniu przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Struktura respondentów.

Wyszczególnienie		Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie	Ośrodki Pomocy Społecznej			RAZEM JOPS	
			ogółem	w tym w gminach:			
				wiejskich	miejsko-wiejskich		miejskich
Liczba jednostek funkcjonujących w województwie w 2013 r.		20	213	170*	23*	20	233
Jednostki biorące aktywny udział w badaniu	liczba	19	204	164	21	19	223
	%	95	96	96	91	95	96

- Tabela przedstawia stan na 1.01.2014 r. Od 1.01.2014 r. miejscowość Modliborzycze uzyskała prawa miejskie i stała się siedzibą gminy miejsko – wiejskiej.

Źródło: Opracowanie własne.

2.4. Techniki i narzędzia badawcze

Przeprowadzenie badania składało się z dwóch etapów: analizy danych zastanych (*desk research*) oraz właściwego badania ilościowego. W pierwszym etapie wykorzystano następujące źródła:

- formularze *Ocena zasobów pomocy społecznej – edycja 2013/2014*;
- bazę danych organizacji pozarządowych dostępną w Internecie pod adresem <http://bazy.ngo.pl>
- Bank Danych Lokalnych GUS dostępny w Internecie pod adresem http://stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks

²² http://crzl.gov.pl/images/01-ZPC/2014/ZPC_28_1.16_2014/zmiana2.pdf, [dostęp: 14.07.2014 r.].

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Właściwe badanie ilościowe przeprowadzono metodą CAWI za pomocą kwestionariusza ankiety zamieszczonego w Centralnej Aplikacji Statystycznej (CAS) w formie sprawozdania jednorazowego. Proces zbierania danych obejmował okres od 27.06.2014 r. do 15.07.2014 r.

O ile nie podano inaczej dane dotyczą jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, które przesyłały wypełnione ankiety „Współpraca instytucji pomocy społecznej z innymi instytucjami na terenie gminy, powiatu, województwa zajmującymi się pomocą i wsparciem rodzin i jej wpływ na skuteczność działań pomocy społecznej”. Określenie „ośrodek pomocy społecznej” odnosi się zarówno do jednostek działających w gminach powiatów ziemskich, jak i w miastach na prawach powiatu. Występujący w tabelach znak „x” oznacza, że wypełnienie pozycji było niemożliwe lub niecelowe, natomiast skrót „bd” oznacza brak danych.

3. WYNIKI BADAŃ

3.1. Analiza danych zastanych

Przez pojęcie organizacji pozarządowych rozumie się podmioty określone w art.3 ust.2 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, a zamiennie stosuje się określenie III sektor. Natomiast odnosząc się do obszaru pomocy i wsparcia wskazuje się na zadania z pomocy społecznej, reintegracji społecznej i zawodowej oraz niektóre usługi rynku pracy. Zakres współpracy jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi określona została również na podstawie art. 4 ustawy z dn. 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Zakres zadań dotyczy w szczególności:

- Pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób;
- Wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- Działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- Działalności charytatywnej;
- Działalności na rzecz osób niepełnosprawnych;
- Promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy;
- Wypoczynku dzieci i młodzieży;
- Promocji i organizacji wolontariatu;
- Przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym.

Z danych OZPS wynika, że w 2013 roku liczba gmin/ powiatów, które zleciły organizacjom pozarządowym zadania wynosi 57, co stanowi 24 % ogółu gmin / powiatów. Z tego w 50 jednostkach (co stanowi 21 %) były to zlecenia w trybie działalności pożytku publicznego, natomiast w 12 (tj. 5%) zlecenia w trybie zamówień publicznych.

Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania w trybie działalności pożytku publicznego wyniosła 305 i w porównaniu z rokiem ubiegłym wzrosła o 29 organizacji. Wartość przekazanych dotacji dla organizacji pozarządowych w roku oceny wyniosła 37 740 221 złotych. Wysokość środków finansowych przeznaczonych na zlecenia zadań organizacjom pozarządowym też wykazuje tendencję wzrostową.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

W przypadku zleceń w trybie zamówień publicznych 16 organizacjom pozarządowym zlecono zadania, których łączna wartość wyniosła 1 387 732 złotych. Przewiduje się, że w 2014 roku zarówno liczba organizacji pozarządowych realizujących zadania w tym trybie jak i wartość przekazanych dotacji wzrośnie.

Tabela nr 2. Współpraca z organizacjami pozarządowymi – zlecenia w trybie działalności pożytku publicznego i zamówień publicznych

Wyszczególnienie	2013 rok	Prognoza na 2014
Zlecenia w trybie działalności pożytku publicznego		
Liczba organizacji pozarządowych	305	302
Liczba zleceń/ umów	412	407
Wartość przekazanych dotacji dla organizacji pozarządowych w złotych	37 740 221	38 349 525
Zlecenia w trybie zamówień publicznych		
Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania	16	17
Wartość przekazanych dotacji dla organizacji pozarządowych w złotych	1 387 732	1 595 199

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS za 2013 rok

Liczba organizacji pozarządowych prowadzących działalność na terenie województwa lubelskiego w ramach przewyciężania trudnych sytuacji życiowych wynosi 2 711 organizacji, z tego 262 organizacje posiada status organizacji pożytku publicznego. Działania w zakresie przeciwdziałania bezrobociu i rozwoju gospodarczego prowadzi 579 organizacji pozarządowych, w tym 99 z nich posiada status organizacji pożytku publicznego.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby gmin/powiatów, w których funkcjonują instytucje pomocy i wsparcia, w tym prowadzonych przez organizacje pozarządowe.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela nr 3. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia /źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2013 rok/

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba gmin i powiatów, w których funkcjonują jednostki	Odsetek gmin / powiatów w których funkcjonują jednostki	Liczba gmin i powiatów, w których funkcjonują jednostki prowadzone przez NGO	Odsetek gmin i powiatów, w których funkcjonują jednostki prowadzone przez NGO
Domy pomocy społecznej	17	7%	7	3%
Ośrodki wsparcia - ogółem	48	21%	17	7%
W tym:				
Środowiskowe domy samopomocy	41	18%	6	3%
Dzienne domy pomocy	5	2%	0	0%
Noclegownie, schroniska i domy dla osób bezdomnych	11	5%	7	3%
Kluby samopomocy	5	2%	2	1%
Rodzinne domy pomocy	0	0%	0	0%
Mieszkania chronione ogółem	21	9%	2	1%
Ośrodki interwencji kryzysowej ogółem	15	6%	5	2%
Jednostki specjalistycznego poradnictwa	12	5%	1	0%
Placówki wsparcia dziennego	18	8%	10	4%
Placówki opiekuńczo-wychowawcze ogółem	17	7%	5	2%
Centrum integracji społecznej	7	3%	3	1%
Klub integracji społecznej	14	6%	6	3%
Warsztat terapii zajęciowej	44	19%	23	10%
Zakład aktywności zawodowej	5	2%	3	1%

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

OGÓŁEM	90*	39%	43*	18%
---------------	------------	-----	------------	-----

* Liczby w tabeli nie sumują się – w jednej gminie / powiecie może występować kilka instytucji

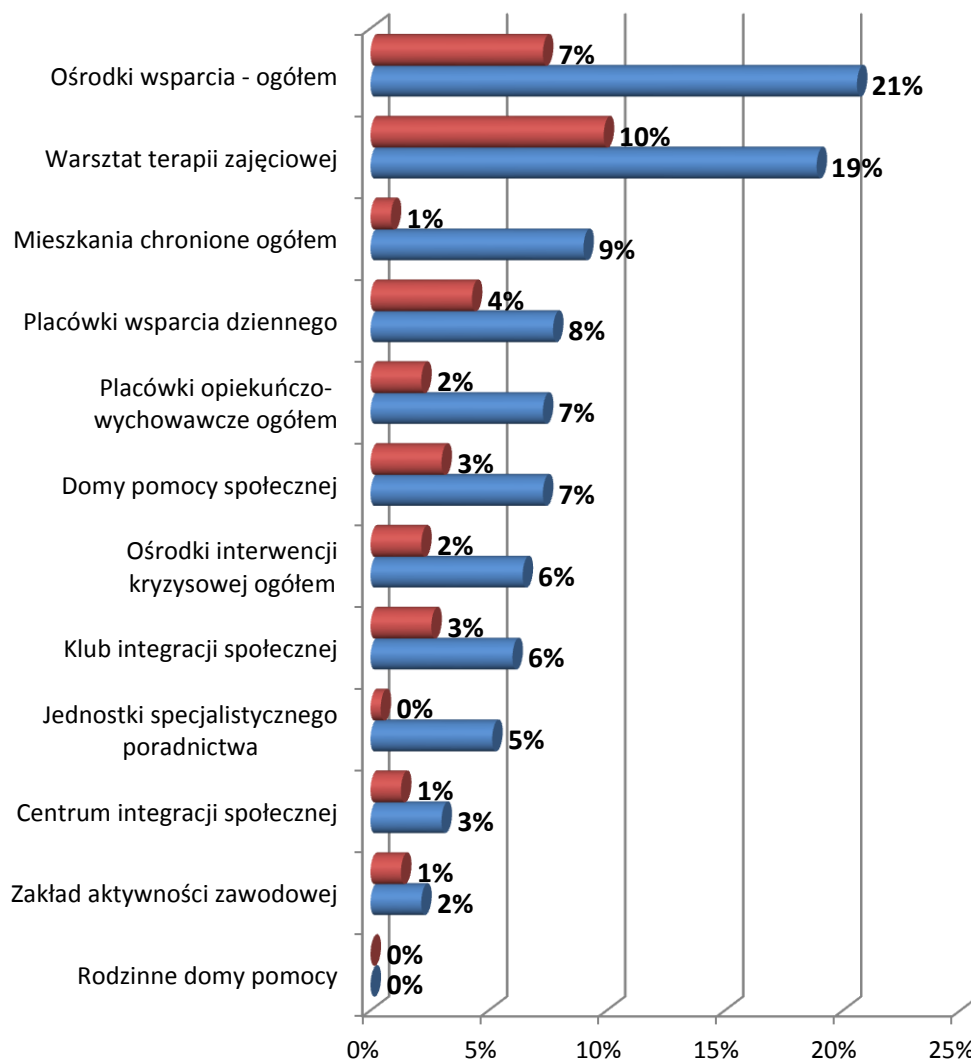
Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS za 2013 rok

W 90 gminach i powiatach województwa lubelskiego (co stanowi 39 %) funkcjonują w/w instytucje pomocy i wsparcia. Z tego w 43 gminach i powiatach (18 %) są to instytucje prowadzone przez organizacje pozarządowe. W największej liczbie gmin / powiatów prowadzone są ośrodki wsparcia (w tym głównie środowiskowe domy samopomocy) i warsztaty terapii zajęciowej. Rodzinne domy pomocy nie funkcjonują na terenie województwa lubelskiego. Występowanie poszczególnych typów placówek na terenie gmin / powiatów przedstawia poniższy wykres:

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres nr 1: Odsetek gmin / powiatów, w których funkcjonują placówki

■ Odsetek gmin i powiatów, w których funkcjonują placówki prowadzone przez NGO

■ Odsetek gmin i powiatów, w których funkcjonują placówki

Źródło: Opracowanie własne na podst. Oceny zasobów pomocy społecznej za 2013 rok.

3.2. Analiza wyników badań

Pierwsza część kwestionariusza ankiety – trzy pytania – miała na celu określenie instytucji, z którymi współpracowały badane jednostki w 2013 roku, w tym występowania ograniczeń we wzajemnej współpracy, ocenę skuteczności podejmowanych działań oraz ocenę zadowolenia ze wzajemnej współpracy. Respondenci mieli także wskazać problemy społeczne wymienione w ustawie o pomocy społecznej, które są najczęściej rozwiązywane w ramach wzajemnej współpracy z innymi instytucjami oraz wskazać najczęściej podejmowane formy współpracy.

Pytania w drugiej części kwestionariusza ankiety odnosiły się do współpracy z instytucjami – miały na celu zidentyfikowanie występujących we wzajemnej współpracy barier, określenie czynników ułatwiających współpracę oraz korzyści ze współpracy z innymi instytucjami w zakresie wsparcia rodziny.

Część trzecia ankiety była tożsama z częścią drugą – z tą różnicą, że podejmowane zagadnienia odnosiły się tylko do współpracy z organizacjami pozarządowymi.

3.2.1. Współpraca z instytucjami w 2013 roku - rozwiązywanie problemy i podejmowane formy współpracy

Przedstawiciele ośrodków pomocy społecznej oraz powiatowych centrów pomocy rodzinie w 2013 roku w zakresie wsparcia rodziny najczęściej współpracowali z innymi ops-ami i pcpr-ami, placówkami oświaty i wychowania oraz sądami rodzinnymi, powiatowymi urzędami pracy, policją, służbą zdrowia oraz gminnymi komisjami rozwiązywania problemów alkoholowych (powyżej 93 % wskazań). Są to jednostki, których zakres działania pozwala na rozwiązywanie wielu problemów społecznych.

Wśród wymienionych jednostek respondenci wykazali, że najrzadziej podejmują współpracę z uniwersytetami trzeciego wieku, ośrodkiem adopcyjnym oraz podmiotami ekonomii społecznej. Wynika to zarówno z faktu stosunkowo niewielkiej ich ilości na terenie województwa lubelskiego oraz ściśle określonego zakresu zadań, które realizują.

Sytuację tę obrazuje poniższa tabela:

Tabela nr 4: Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę wskazać wszystkie instytucje, z którymi w 2013 roku, Państwo współpracowali; N=223

Instytucje	Współpraca	% wskazań
OPS/PCPR/MOPR/MOPS	223	100 %

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Placówki oświaty i wychowania, szkoły, kuratorium oświaty, poradnie psychologiczno-pedagogiczne	223	100 %
Sąd rodzinny, kuratorska służba sądowa	222	100 %
PUP	221	99%
Policja, w tym policyjna izba dziecka	219	98 %
Placówki ochrony zdrowia	215	96 %
Gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych	208	93 %
Ośrodek wsparcia, w tym: dzienny dom pomocy, ŚDS, Klub samopomocy, noclegownie, jadłodajnie	162	73 %
Kościóły, związki wyznaniowe	159	71 %
Organizacje pozarządowe	155	70 %
Placówka opiekuńczo-wychowawcza	153	67 %
Ośrodek kultury	140	63 %
Warsztaty Terapii Zajęciowej	139	62 %
Ośrodek interwencji kryzysowej	109	49 %
Służba więzienna	100	45 %
Placówki wsparcia dziennego	78	35 %
Podmioty ekonomii społecznej, w tym: KIS, CIS, spółdzielnie socjalne, ZAZ	61	27 %
Ośrodek adopcyjny	44	20 %
Uniwersytet trzeciego wieku	28	12 %

Warsztaty terapii zajęciowej, gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych, ośrodek adopcyjny oraz ośrodki wsparcia należą do jednostek, we współpracy z którymi największy odsetek badanych nie wskazał na występowanie trudności. Wszystkie te jednostki otrzymały powyżej 60 % wskazań. Może wynikać to zarówno z faktu, że współpraca ze wskazanymi jednostkami jest ściśle określona przepisami prawnymi, a także np. w przypadku ośrodka adopcyjnego oraz WTZ dotyczy wąskiego grona beneficjentów. Brak ograniczeń i trudności we współpracy respondenci wykazali również we współpracy ze sobą nawzajem, uniwersytetami trzeciego wieku oraz ośrodkami kultury – po 57 % wskazań.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Zauważyć należy, że respondenci wskazali na występowanie ograniczeń i trudności w bardzo dużym stopniu we współpracy z podmiotami ekonomii społecznej (10 % wskazań) oraz powiatowymi urzędami pracy (8% wskazań). O ile współpracę z PES zadeklarowało tylko 27 % badanych, to niepokojące może być występowanie ograniczeń w bardzo dużym stopniu we współpracy z PUP-ami, z którymi współpracuje 99 % badanych. Zakres niniejszego badania nie pozwolił na określenie rodzaju występujących trudności.

Szczegółową sytuację w tym zakresie przedstawia poniższa tabela:

Tabela nr 5: Rozkład odpowiedzi na pytanie dotyczące występowania ograniczeń / trudności we współpracy z instytucjami w 2013 roku; N=223

Instytucje	Występowanie ograniczeń / trudności we współpracy /1 – w ogóle nie występują 5 – występują w bardzo dużym stopniu/				
	1	2	3	4	5
	OPS/PCPR/MOPR/MOPS	57%	21%	10%	7%
Ośrodek wsparcia, w tym: dzienny dom pomocy, ŚDS, Klub samopomocy, noclegownia, jadłodajnia	60%	21%	10%	9%	5%
Ośrodek interwencji kryzysowej	47%	24%	17%	7%	5%
Uniwersytet trzeciego wieku	57%	29%	11%	0%	4%
Warsztaty Terapii Zajęciowej	65%	14%	9%	7%	4%
Podmioty ekonomii społecznej, w tym: KIS, CIS, spółdzielnie socjalne, ZAZ	54%	18%	13%	5%	10%
Policja, w tym policyjna izba dziecka	41%	26%	14%	15%	5%
Organizacje pozarządowe	43%	26%	17%	12%	3%
Placówki oświaty i wychowania, szkoły, kuratorium oświaty, poradnie psychologiczno-pedagogiczne	44%	27%	13%	10%	5%
Placówki wsparcia dziennego	55%	22%	10%	9%	4%
Sąd rodzinny, kuratorska służba sądowa	38%	28%	18%	11%	5%
Ośrodek kultury	57%	24%	9%	6%	5%
Gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych	63%	12%	7%	12%	6%
Kościół, związki wyznaniowe	48%	26%	14%	7%	4%
Placówki ochrony zdrowia	37%	27%	23%	7%	6%

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Ośrodek adopcyjny	61%	23%	7%	7%	2%
Placówka opiekuńczo-wychowawcza	50%	27%	12%	7%	3%
PUP	54%	21%	10%	7%	8%
Służba więzienna	39%	28%	14%	14%	5%

Kolejne pytanie w kwestionariuszu ankiety miało na celu ocenę skuteczności działań podejmowanych we współpracy z innymi instytucjami. Największą skuteczność wg respondentów mają działania podejmowane we współpracy z WTZ, gminnymi komisjami rozwiązywania problemów alkoholowych, podmiotami ekonomii społecznej, ops/pcpr oraz ośrodkami wsparcia.

Jako w ogóle nieskuteczne badani wskazali na działania podejmowane we współpracy w uniwersytetami trzeciego wieku – 21 % wskazań oraz ośrodkiem adopcyjnym – 16 % wskazań. Może wynikać to z faktu, że są to instytucje, z którymi współpracuje najmniej badanych - poniżej 20 % respondentów.

Zauważyć należy, że żaden z respondentów nie wskazał jako w ogóle nieskutecznej współpracy z ops/pcpr, policją, placówkami oświaty i wychowania oraz powiatowymi urzędami pracy.

Tabela nr 6: Rozkład odpowiedzi na pytanie dotyczące oceny skuteczności działań podejmowanych w zakresie współpracy z instytucjami w 2013 roku; N=223

Instytucje	Ocena skuteczności działań podejmowanych w zakresie współpracy /1 – w ogóle nieskuteczne 5 – bardzo skuteczne/				
	1	2	3	4	5
OPS/PCPR/MOPR/MOPS	0%	1%	14%	43%	42%
Ośrodek wsparcia, w tym: dzienny dom pomocy, ŚDS, Klub samopomocy, noclegownie, jadłodajnie	1%	5%	17%	37%	40%
Ośrodek interwencji kryzysowej	4%	12%	24%	28%	31%
Uniwersytet trzeciego wieku	21%	18%	7%	21%	32%
Warsztaty Terapii Zajęciowej	2%	3%	12%	32%	51%
Podmioty ekonomii społecznej, w tym: KIS, CIS, spółdzielnie socjalne, ZAZ	8%	8%	20%	20%	43%
Policja, w tym policyjna izba dziecka	0%	3%	21%	42%	33%

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Organizacje pozarządowe	2%	7%	28%	39%	25%
Placówki oświaty i wychowania, w tym: szkoły, kuratorium oświaty, poradnie psychologiczno-pedagogiczne	0%	5%	20%	43%	32%
Placówki wsparcia dziennego	5%	4%	15%	38%	36%
Sąd rodzinny, w tym kuratorska służba sądowa	1%	9%	27%	34%	29%
Ośrodek kultury	1%	6%	22%	32%	39%
Gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych	1%	7%	17%	28%	46%
Kościoły, związki wyznaniowe	1%	9%	25%	33%	32%
Placówki ochrony zdrowia	1%	10%	32%	27%	29%
Ośrodek adopcyjny	16%	14%	11%	25%	32%
Placówka opiekuńczo-wychowawcza	2%	5%	24%	37%	31%
PUP	0%	4%	16%	39%	39%
Służba więzienna	7%	23%	26%	26%	18%

Odpowiedzi na pytanie dotyczące oceny zadowolenia ze współpracy nieznacznie tylko różnią się tylko od odpowiedzi na poprzednie pytanie. Skuteczne rozwiązywanie problemów rodzin niewątpliwie wpływa na stopień zadowolenia respondentów ze wzajemnej współpracy.

Najbardziej zadowoleni są respondenci ze współpracy z WTZ, GKRPA, podmiotami ekonomii społecznej, ops/pcpr, ośrodkami wsparcia i dodatkowo ośrodkami kultury i PUP-ami. Najwięcej badanych jest niezadowolonych ze współpracy z uniwersytetami trzeciego wieku oraz ośrodkiem adopcyjnym.

Tabela nr 7: Rozkład odpowiedzi na pytanie dotyczące oceny zadowolenia ze współpracy z instytucjami w 2013 roku; N=223

Instytucje	Ocena zadowolenia ze współpracy /1 – w ogóle niezadowolony 5 – bardzo zadowolony/				
	1	2	3	4	5
OPS/PCPR/MOPR/MOPS	0%	0%	14%	43%	42%
Ośrodek wsparcia, w tym: dzienny dom pomocy, ŚDS, Klub samopomocy, noclegownia, jadalnia	1%	4%	17%	37%	41%

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Ośrodek interwencji kryzysowej	3%	8%	27%	28%	34%
Uniwersytet trzeciego wieku	21%	18%	7%	21%	32%
Warsztaty Terapii Zajęciowej	2%	1%	14%	30%	53%
Podmioty ekonomii społecznej, w tym: KIS, CIS, spółdzielnie socjalne, ZAZ	8%	7%	20%	21%	44%
Policja, w tym policyjna izba dziecka	0%	3%	24%	36%	37%
Organizacje pozarządowe	2%	5%	28%	37%	28%
Placówki oświaty i wychowania: szkoły, kuratorium oświaty, poradnie psychologiczno-pedagogiczne	0%	5%	22%	39%	35%
Placówki wsparcia dziennego	5%	3%	15%	41%	36%
Sąd rodzinny, kuratorska służba sądowa	2%	8%	27%	33%	29%
Ośrodek kultury	1%	6%	20%	30%	43%
Gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych	0%	9%	12%	28%	51%
Kościoły, związki wyznaniowe	2%	9%	25%	31%	33%
Placówki ochrony zdrowia	2%	9%	32%	28%	28%
Ośrodek adopcyjny	14%	16%	14%	20%	36%
Placówka opiekuńczo-wychowawcza	3%	5%	18%	41%	33%
PUP	0%	3%	15%	40%	42%
Służba więzienna	7%	20%	29%	26%	18%

Do problemów społecznych, którymi najczęściej zajmowano się we współpracy z innymi instytucjami należą: bezrobocie, przemoc w rodzinie, niepełnosprawność, uzależnienia oraz bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego od 18 do 12 % wskazań). Są to problemy, których rozwiązanie często wymaga podjęcia działań przez więcej niż jedną instytucję.

Najrzadziej rozwiązywanymi problemami we współpracy są zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe, potrzeba ochrony macierzyństwa i wielodzietności, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego oraz bezdomność.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela nr 8: Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jakie problemy wymienione w ustawie o pomocy społecznej, były przez Państwa jednostkę najczęściej rozwiązywane w ramach współpracy z innymi instytucjami? (Proszę wybrać 5 i uszeregować od 1 do 5, gdzie 1 oznacza ten, gdzie najrzadziej podejmowano współpracę, a 5 ten, gdzie najczęściej podejmowano współpracę); N=223

Nazwa problemu	% wskazań ogółem	1 - najrzadziej podejmowano współpracę, 5 - najczęściej podejmowano współpracę				
		1	2	3	4	5
bezrobocie	18%	10%	10%	15%	20%	46%
przemoc w rodzinie	15%	13%	18%	18%	17%	34%
niepełnosprawność	13%	19%	31%	20%	24%	6%
uzależnienia (narkomania, alkoholizm)	13%	13%	15%	37%	28%	8%
bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	12%	17%	27%	17%	20%	20%
długotrwała i ciężka choroba	9%	25%	21%	25%	23%	6%
ubóstwo	8%	22%	19%	17%	18%	24%
bezdomność	4%	44%	28%	14%	14%	0%
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	3%	76%	18%	3%	3%	0%
potrzeba ochrony macierzyństwa i wielodzietności	3%	17%	17%	28%	31%	7%
zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe	2%	46%	29%	21%	4%	0%

Najczęstszymi formami współpracy pomiędzy instytucjami była wymiana informacji i doświadczeń (24 % wskazań), działania informacyjne i promocyjne dla osób wykluczonych i/lub zagrożonych wykluczeniem społecznym (22 % wskazań) oraz szkolenia pracowników (18 % wskazań). Niewiele niższy odsetek wskazań miała realizacja i/lub uczestnictwo we wspólnych projektach finansowanych z funduszy unijnych.

Prowadzenie zintegrowanych baz danych oraz realizacja i/lub uczestnictwo we wspólnych programach aktywności lokalnej należą do najrzadziej wspólnie podejmowanych działań. Wynika to z faktu, że są to rzadko podejmowane działania. Szczegółowy rozkład odpowiedzi na pytanie dotyczące form współpracy przedstawia poniższa tabela.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

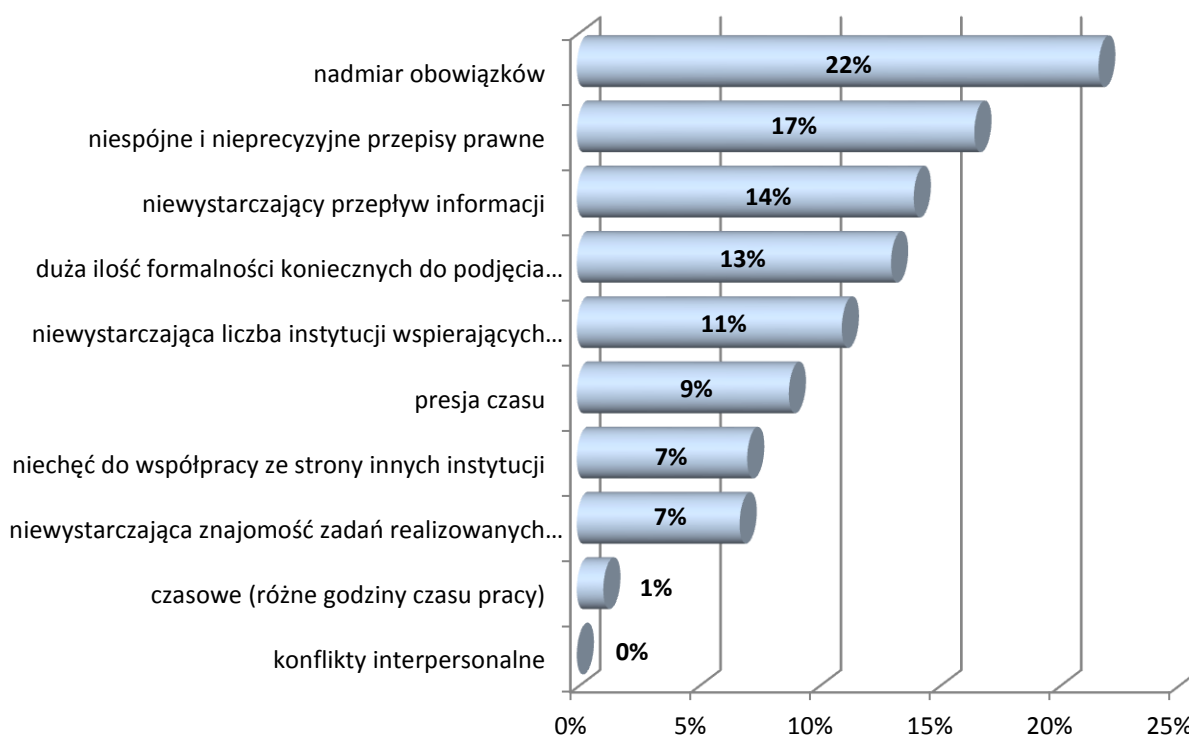
Tabela nr 9: Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jakie były formy współpracy Państwa jednostki z innymi instytucjami w zakresie wsparcia rodziny? (Proszę wybrać 3 i uszeregować od 1 do 3, gdzie 1 oznacza ten, gdzie najrzadziej podejmowano współpracę, a 3 ten, gdzie najczęściej podejmowano współpracę); N=223

Formy współpracy	% wskazań ogółem	1 - najrzadziej podejmowano współpracę, 3 - najczęściej podejmowano współpracę		
		1	2	3
wymiana informacji i doświadczeń	24%	21%	30%	49%
działania informacyjne i promocyjne dla osób wykluczonych i/lub zagrożonych wykluczeniem społecznym	22%	38%	34%	28%
szkolenia pracowników	18%	32%	34%	34%
realizacja i/lub uczestnictwo we wspólnych projektach finansowanych z funduszy unijnych	16%	26%	38%	37%
przewodzenie analiz/badań wybranych problemów społecznych	6%	53%	30%	18%
działania na rzecz rozwoju ekonomii społecznej	6%	46%	41%	14%
realizacja i/lub uczestnictwo we wspólnych programach aktywności lokalnej	4%	55%	31%	14%
przewodzenie zintegrowanych baz danych	3%	52%	19%	29%

3.2.2. Współpraca z instytucjami – bariery, korzyści i wyzwania w ramach realizowanych zadań

Barierami najczęściej utrudniającymi współpracę w zakresie wsparcia rodziny były nadmiar obowiązków (22 % wskazań) oraz niespójne i nieprecyzyjne przepisy prawne (17 % wskazań). Nie pojawiają się natomiast jako bariery konflikty interpersonalne oraz różne godziny czasu pracy. Obrazuje to poniższy wykres.

Wykres nr 2. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jakie, zdaniem Pana/i, wystąpiły bariery, utrudniające współpracę Państwa jednostki z innymi instytucjami w zakresie wsparcia rodziny? (prosimy wybrać maksymalnie 3 odpowiedzi); N = 223

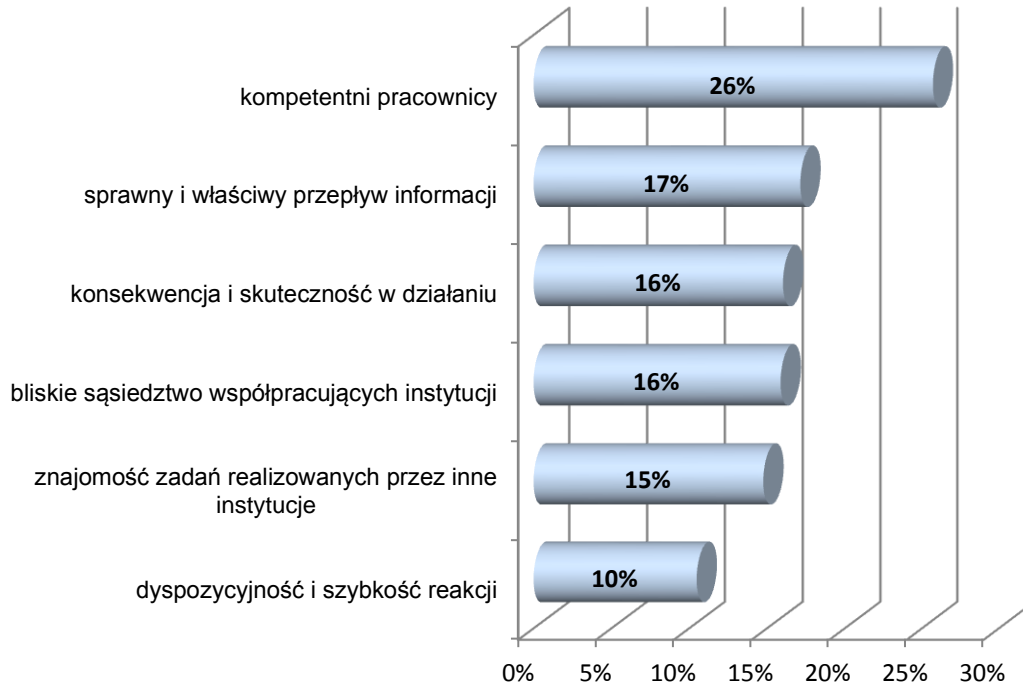

W pytaniu dotyczącym czynników ułatwiających współpracę największy odsetek respondentów wskazał na kompetentnych pracowników. Świadczy to o tym, że w rozwiązywaniu problemów w zakresie wsparcia rodziny bardzo dużą rolę odgrywa czynnik ludzki – kompetentni, profesjonalni i rzetelni pracownicy poszczególnych jednostek. Pozostałe czynniki, jak m.in. sprawny przepływ informacji, skuteczność w działaniu, czy też sąsiedztwo instytucji i znajomość zadań realizowanych przez inne instytucje mają taki sam wpływ na realizowane zadania.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres nr 3. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jakie czynniki ułatwiają współpracę Państwa jednostki z innymi instytucjami w zakresie wsparcia rodziny? (prosimy wybrać maksymalnie 3 odpowiedzi); N = 223

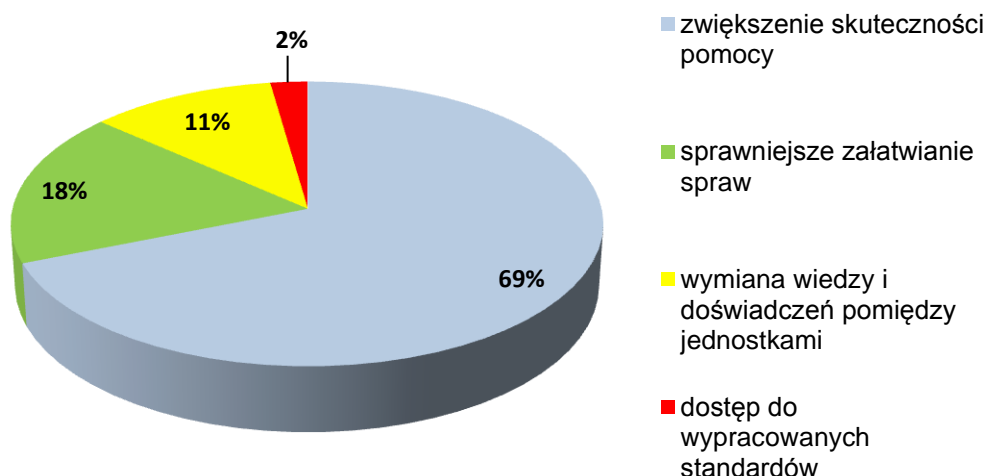

Najważniejszą korzyścią płynącą ze współpracy międzyinstytucjonalnej jest zwiększenie skuteczności pomocy skierowanej do rodzin. Takiego zdania jest aż 69 % badanych. Rozkład pozostałych odpowiedzi na pytanie dotyczące korzyści płynących ze współpracy przedstawia poniższy wykres.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres nr 4. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jakie są korzyści ze współpracy Państwa jednostki z innymi instytucjami w zakresie wsparcia rodziny? (proszę wybrać jedną odpowiedź); N=222

Badani widzą konieczność dalszego zwiększania i usprawniania wzajemnej współpracy – jako wyzwania w tym zakresie pojawiały się głównie poprawa standardów, wymiana wiedzy i doświadczeń, stworzenie systemu współpracy w realizacji usług integracji społeczno – zawodowej m.in. ze szkołami, kuratorami sądowymi, policją oraz służbą zdrowia. Respondenci podkreślają konieczność podejmowania spójnych i wzajemnie uzupełniających się działań, czemu służyć ma wymiana wiedzy i doświadczeń oraz poznanie wewnętrznych przepisów i procedur współpracujących instytucji. Współpraca powinna być oparta na partnerstwie.

Celem współpracy jest zwiększenie efektywności działań zmierzających do poprawy sytuacji rodzin, w tym ograniczenie m.in. problemu bezrobocia, przemocy, bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, a tym samym wypracowanie skutecznego modelu wsparcia rodzin. Służyć ma temu usprawnienie przepływu informacji, zapewnienie profesjonalnej kadry oraz podejmowanie działań profilaktycznych. Działaniami uzupełniającymi powinna być realizacja lokalnych programów wspierania rodzin, wprowadzenie ulg dla rodzin wielodzietnych, np. w postaci kart dużych rodzin oraz nawiązywanie współpracy i wspieranie zatrudnienia asystentów rodzin.

Tabela nr 10. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jakie wyzwania stoją przed jednostką w ramach współpracy z innymi instytucjami w zakresie wsparcia rodziny? N=190

Lp.	Wyszczególnienie	% wskazań
-----	------------------	-----------

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

1.	Zwiększenie współpracy z innymi instytucjami i poprawa jej standardów, wymiana wiedzy i oświadczeń,	34%
2.	Efektywne i kompleksowe udzielanie pomocy rodzinie,	22%
3.	Usprawnienie przepływu informacji	8%
4.	Zapewnienie profesjonalnej kadry zajmującej się wsparciem rodzin, w tym podwyższanie kwalifikacji	5%
5.	Podejmowanie działań profilaktycznych	5%
6.	Zmniejszenie biurokracji oraz ilości zadań nakładanych na pracowników, zmieniające się zadania, przepisy prawne	5%
7.	Rozwój infrastruktury, w tym: placówek wsparcia dziennego, mieszkań chronionych, dziennego domu pobytu, środowiskowego domu samopomocy, rodzinnego domu dziecka	4%
8.	Wprowadzenie Karty Dużej Rodziny	3%
9.	Zatrudnianie i nawiązywanie współpracy z asystentami rodzin	3%
10.	Realizacja lokalnych programów wspierania rodziny	3%
11.	inne	9%

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

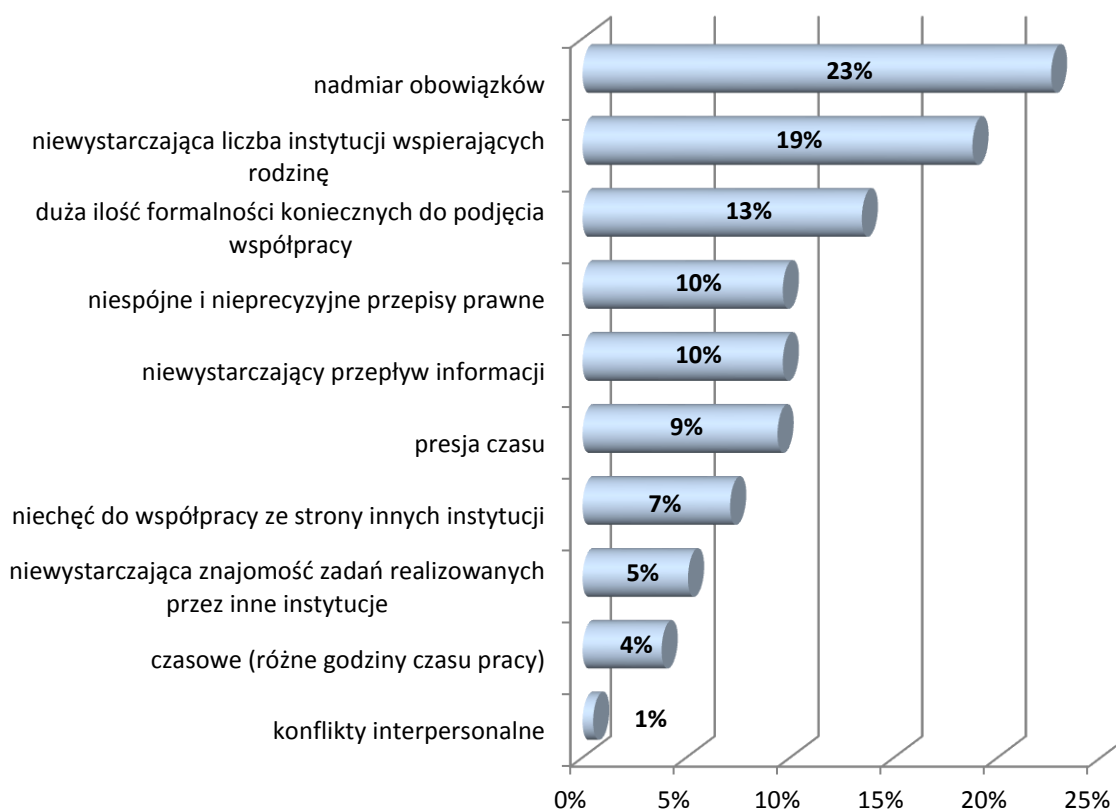
3.2.3. Współpraca z organizacjami pozarządowymi – bariery, korzyści i wyzwania w ramach realizowanych zadań

Najważniejszą barierą w podejmowaniu współpracy z organizacjami pozarządowymi – analogicznie do współpracy z innymi instytucjami – jest nadmiar obowiązków i realizowanych zadań przez pracowników (23 % wskazań). Co piąty badany wskazał na niewystarczającą liczbę instytucji wspierających rodzinę – świadczy to o funkcjonowaniu ciągle niewystarczającej liczby organizacji pozarządowych prowadzących działalność w zakresie wspierania rodziny.

We współpracy z organizacjami pozarządowymi mniejsze znaczenie niż w przypadku instytucji, mają niespójne i nieprecyzyjne przepisy prawne (10 % badanych wskazało na występowanie takiej bariery).

Konflikty interpersonalne, różne godziny pracy oraz niewystarczająca znajomość zadań realizowanych przez inne instytucje są najrzadziej pojawiającymi się barierami.

Wykres nr 5. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jakie są bariery utrudniające współpracę Państwa jednostki z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia rodziny? (prosimy wybrać maksymalnie 3 odpowiedzi); N= 155

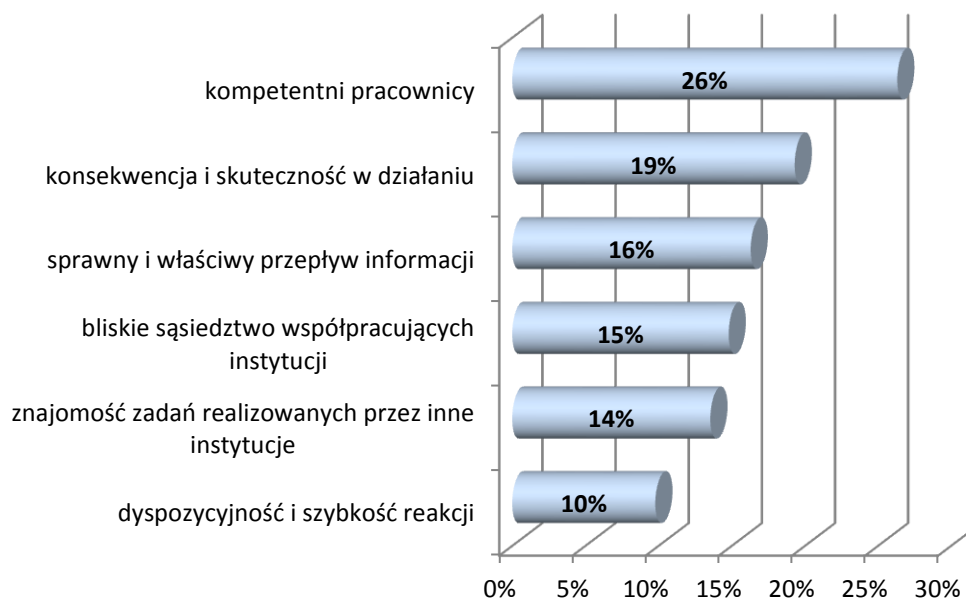

Odpowiedzi udzielane na pytanie dotyczące czynników ułatwiających współpracę z instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi są ze sobą zbieżne.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Podobnie jak w przypadku współpracy z instytucjami – tak też we współpracy z organizacjami pozarządowymi najważniejszym czynnikiem ułatwiającym współpracę są kompetentni pracownicy. Takiej odpowiedzi udzielił co czwarty respondent. Na dalszych miejscach są konsekwencja i skuteczność w działaniu oraz sprawny i właściwy przepływ informacji. Rozkład odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres nr 6. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jakie czynniki ułatwiają współpracę Państwa jednostki z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia rodziny? (prosimy wybrać maksymalnie 3 odpowiedzi); N=155

Najważniejszą korzyścią ze współpracy z organizacjami pozarządowymi – podobnie jak w przypadku współpracy z instytucjami – jest zwiększenie skuteczności pomocy skierowanej do rodzin. Tego zdania jest 65 % respondentów.

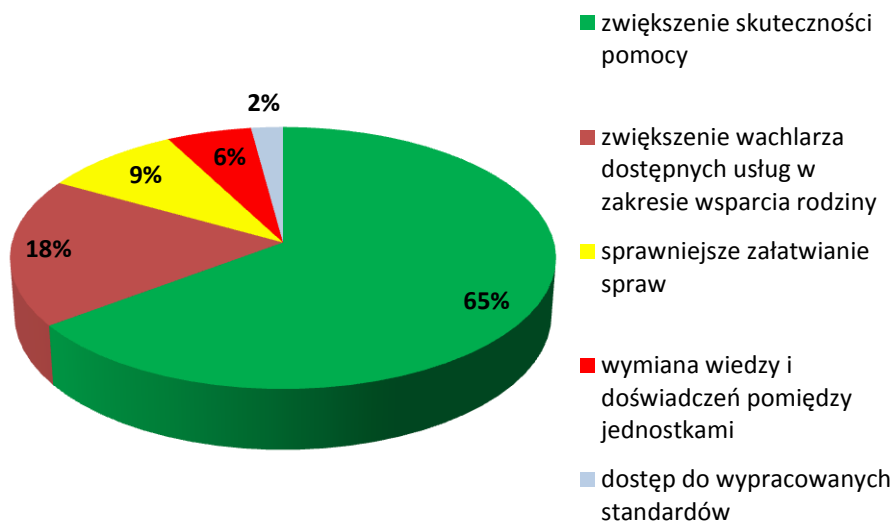
Ponadto działania realizowane przez organizacje pozarządowe pozwalają na zwiększenie wachlarza dostępnych usług w zakresie wsparcia rodziny.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres nr 7: Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jakie są korzyści ze współpracy Państwa jednostki z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia rodziny? (proszę wybrać jedną odpowiedź).

Wyzwania stojące przed jednostką w ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia rodziny są w wielu punktach zbieżne z działaniami podejmowanymi przez instytucje. Największy odsetek wskazań – podobnie jak w przypadku współpracy z instytucjami – dotyczy zwiększenia współpracy i poprawę jej standardów, w tym wymianę wiedzy i doświadczeń (39 % wskazań). Realizacja tych założeń pozwoli na efektywne i kompleksowe udzielanie pomocy rodzinom, na co zwróciło uwagę 22 % badanych. Aspektem, na który zwraca uwagę 7 % respondentów jest wspieranie powstawania nowych organizacji oraz profesjonalizacja ich działań na rzecz rodzin, w tym konieczność szkolenia ich kadry.

Jednym z elementów wsparcia organizacji pozarządowych przez instytucje, dającym możliwość zwiększenia zakresu usług skierowanych do rodzin może być zlecenie zadań do realizacji przez organizacje pozarządowe.

Tabela nr 11. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jakie wyzwania stoją przed jednostką w ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia rodziny? N=155

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba wskazań	% wskazań
1.	Zwiększenie współpracy z organizacjami pozarządowymi i poprawa jej standardów, wymiana wiedzy i doświadczeń,	48	39%

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

2.	Efektywne i kompleksowe udzielanie pomocy rodzinie,	27	22%
3.	Podejmowanie działań mających na celu powstawanie organizacji pozarządowych oraz większe zaangażowanie organizacji w działania prorodzinne	9	7%
4.	Usprawnienie przepływu informacji,	7	6%
5.	Zlecenie zadań do realizacji przez organizacje pozarządowe	6	5%
6.	Rozwój infrastruktury, w tym: placówek wsparcia dziennego, mieszkań chronionych, KIS, klubów samopomocy	5	4%
7.	Zintegrowanie systemu wsparcia rodziny	5	4%
8.	Współpraca w ramach dostarczania żywności	2	2%
9.	Inne	13	11%

4. WNIOSKI

Celem głównym badania dotyczącego współdziałania instytucji była charakterystyka zakresu i form współpracy ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie z instytucjami publicznymi i organizacjami społecznymi w zakresie pomocy i wsparcia rodzin, jak również określenie znaczenia tej współpracy dla skuteczności podejmowanych działań.

1. Przeprowadzone badanie pozwoliło na zidentyfikowanie instytucji, z którymi ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie nawiązują i utrzymują współpracę w zakresie pomocy i wsparcia rodziny. Najczęściej współpraca w tym zakresie podejmowana była z innymi ops i pcprr ale też placówkami oświaty i wychowania, sądami rodzinnymi, powiatowymi urzędami pracy, policją, służbą zdrowia oraz gminnymi komisjami rozwiązywania problemów alkoholowych (powyżej 93 % wskazań). Są to jednostki, których zakres działania pozwala na rozwiązywanie wielu problemów społecznych.
2. Do problemów społecznych, którymi najczęściej zajmowano się we współpracy z innymi instytucjami należą: bezrobocie, przemoc w rodzinie, niepełnosprawność, uzależnienia oraz bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego (od 12 do 18 %). Są to problemy, których rozwiązanie jest możliwe tylko w przypadku podjęcia interdyscyplinarnych działań przez profesjonalne instytucje i organizacje pozarządowe. Najczęstszymi formami współpracy była wymiana informacji i doświadczeń (24 %), działania informacyjne i promocyjne dla osób wykluczonych i/lub zagrożonych wykluczeniem społecznym (22 %) oraz szkolenia pracowników (18 %). Niewiele niższy odsetek wskazań dotyczył realizacji i/lub uczestnictwa we wspólnych projektach finansowanych z funduszy unijnych.
3. Na współpracę podejmowaną przez instytucje i organizacje pozarządowe mogą wpływać różne czynniki – zarówno te utrudniające jak i ułatwiające realizację wspólnych zadań. Najczęściej wskazywaną barierą w nawiązywaniu i utrzymywaniu współpracy z instytucjami jak i organizacjami pozarządowymi, był nadmiar obowiązków nakładanych na pracowników ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie (22 % w przypadku instytucji i 23 % w przypadku współpracy z organizacjami pozarządowymi). Dużym utrudnieniem we współpracy z innymi instytucjami dla respondentów są również niespójne i nieprecyzyjne przepisy prawne (17 % wskazań). W przypadku współpracy z organizacjami pozarządowymi na drugim miejscu pojawiła się niewystarczająca liczba organizacji wspierających rodzinę – świadczy to o funkcjonowaniu ciągle niewystarczającej liczby organizacji pozarządowych prowadzących działalność w zakresie wspierania rodziny, w szczególności na terenach wiejskich (19 % wskazań). Konflikty interpersonalne nie pojawiają się w odpowiedziach respondentów jako bariery we współpracy. Należy to uznać za profesjonalne podejście do realizowanych zadań, Głównym czynnikiem ułatwiającym współpracę – z innymi instytucjami jak i organizacjami pozarządowymi – są kompetentni pracownicy. Świadczy to o tym, że w rozwiązywaniu problemów w zakresie wsparcia rodziny bardzo dużą rolę odgrywa czynnik ludzki – kompetentni, profesjonalni i rzetelni pracownicy poszczególnych jednostek.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

4. Najważniejszą korzyścią ze współpracy z instytucjami i z organizacjami pozarządowymi – jest zwiększenie skuteczności pomocy skierowanej do rodzin. Tego zdania jest 69% badanych jednostek – w przypadku współpracy z instytucjami (rządowymi i samorządowymi) oraz 65 % - z organizacjami pozarządowymi. Ponadto działania realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi pozwalają na zwiększenie wachlarza dostępnych usług w zakresie wsparcia rodziny.
5. Największą skuteczność wg respondentów mają działania podejmowane we współpracy z WTZ, gminnymi komisjami rozwiązywania problemów alkoholowych, podmiotami ekonomii społecznej, ops/pcpr oraz ośrodkami wsparcia. Ocena zadowolenia z podejmowanej współpracy jest zbieżna z oceną skuteczności podejmowanej współpracy. Skuteczne rozwiązywanie problemów rodzin niewątpliwie wpływa na stopień zadowolenia respondentów ze wzajemnej współpracy.
6. Badani widzą konieczność dalszego zwiększania i usprawniania wzajemnej współpracy – jako wyzwania w tym zakresie pojawiały się głównie poprawa standardów, wymiana wiedzy i doświadczeń, stworzenie systemu współpracy w realizacji usług integracji społeczno – zawodowej m.in. ze szkołami, kuratorami sądowymi, policją oraz służbą zdrowia. Celem współpracy jest zwiększenie efektywności działań zmierzających do poprawy sytuacji rodzin, w tym ograniczenie m.in. problemu bezrobocia, przemocy, bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, a tym samym wypracowanie skutecznego modelu wsparcia rodzin. Wyzwania stojące przed jednostką w ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia rodziny są w wielu punktach zbieżne z działaniami podejmowanymi przez instytucje. Największy odsetek wskazań – podobnie jak w przypadku współpracy z instytucjami – dotyczy zwiększenia współpracy i poprawy jej standardów, w tym wymianę wiedzy i doświadczeń. Realizacja tych założeń pozwoli na efektywne i kompleksowe udzielanie pomocy rodzinom, na co zwróciło uwagę 22 % badanych. Aspektem, na który zwraca uwagę 7 % respondentów jest wspieranie powstawania nowych organizacji oraz profesjonalizacja ich działań na rzecz rodzin, w tym konieczność szkolenia ich kadry.

5. SPIS TABEL

Tabela nr 1. Struktura respondentów	13
Tabela nr 2. Współpraca z organizacjami pozarządowymi – zlecenia w trybie działalności pożytku publicznego i zamówień publicznych	16
Tabela nr 3. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia /źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2013 rok/	17
Tabela nr 4: Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę wskazać wszystkie instytucje, z którymi w 2013 roku, Państwo współpracowali; N=223	20
Tabela nr 5: Rozkład odpowiedzi na pytanie dotyczące występowania ograniczeń / trudności we współpracy z instytucjami w 2013 roku; N=223	22
Tabela nr 6: Rozkład odpowiedzi na pytanie dotyczące oceny skuteczności działań podejmowanych w zakresie współpracy z instytucjami w 2013 roku; N=223	23
Tabela nr 7: Rozkład odpowiedzi na pytanie dotyczące oceny zadowolenia ze współpracy z instytucjami w 2013 roku; N=223	24
Tabela nr 8: Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jakie problemy wymienione w ustawie o pomocy społecznej, były przez Państwa jednostkę najczęściej rozwiązywane w ramach współpracy z innymi instytucjami? (Proszę wybrać 5 i uszeregować od 1 do 5, gdzie 1 oznacza ten, gdzie najrzadziej podejmowano współpracę, a 5 ten, gdzie najczęściej podejmowano współpracę); N=223	26
Tabela nr 9: Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jakie były formy współpracy Państwa jednostki z innymi instytucjami w zakresie wsparcia rodziny? (Proszę wybrać 3 i uszeregować od 1 do 3, gdzie 1 oznacza ten, gdzie najrzadziej podejmowano współpracę, a 3 ten, gdzie najczęściej podejmowano współpracę); N=223	27
Tabela nr 10. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jakie wyzwania stoją przed jednostką w ramach współpracy z innymi instytucjami w zakresie wsparcia rodziny? N=190	30
Tabela nr 11. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jakie wyzwania stoją przed jednostką w ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia rodziny? N=155	34
Tabela 12. Wskaźniki obowiązkowe	39

6. SPIS WYKRESÓW

Wykres nr 1: Odsetek gmin / powiatów, w których funkcjonują placówki	19
Wykres nr 2. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jakie, zdaniem Pana/i, wystąpiły bariery, utrudniające współpracę Państwa jednostki z innymi instytucjami w zakresie wsparcia rodziny? (prosimy wybrać maksymalnie 3 odpowiedzi); N = 223	28
Wykres nr 3. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jakie czynniki ułatwiały współpracę Państwa jednostki z innymi instytucjami w zakresie wsparcia rodziny? (prosimy wybrać maksymalnie 3 odpowiedzi); N = 223	29
Wykres nr 4. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jakie są korzyści ze współpracy Państwa jednostki z innymi instytucjami w zakresie wsparcia rodziny? (proszę wybrać jedną odpowiedź); N=222	30
Wykres nr 5. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jakie są bariery utrudniające współpracę Państwa jednostki z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia rodziny? (prosimy wybrać maksymalnie 3 odpowiedzi); N= 155	32
Wykres nr 6. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jakie czynniki ułatwiają współpracę Państwa jednostki z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia rodziny? (prosimy wybrać maksymalnie 3 odpowiedzi); N=155	33
Wykres nr 7: Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jakie są korzyści ze współpracy Państwa jednostki z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia rodziny? (proszę wybrać jedną odpowiedź)	34

7. ANEKS

Tabela 11. Wskaźniki obowiązkowe

Wskaźnik	Wartość wskaźnika
Liczba gmin, które zleciły organizacjom pozarządowym zadania w trybie działalności pożytku publicznego (pomoc społeczna) i /lub w trybie zamówień publicznych (pomoc społeczna) do ogólnej liczby gmin w woj. -OZPS-wskaźnik obowiązkowy	Ogółem 57 gmin / powiatów, w tym: w trybie działalności pożytku publicznego – 50 gmin / powiatów, w trybie zamówień publicznych – 12 gmin / powiatów
Liczba organizacji pozarządowych – strona ngo.pl (dział: przewyciężanie trudnych sytuacji życiowych., przeciwdziałanie bezrobociu i rozwój gospodarczy - wskaźnik obowiązkowy	Działanie: „Przewyciężanie trudnych sytuacji życiowych, działalność wspierająca” – 2 711 organizacji pozarządowych, w tym 262 posiadających status organizacji pożytku publicznego Działanie: „Przeciwdziałanie bezrobociu, rozwój gospodarczy” – 579 organizacji pozarządowych, w tym 99 posiadających status organizacji pożytku publicznego
Odsetek gmin, w których funkcjonują instytucje pomocy i wsparcia, w tym prowadzone przez organizacje pozarządowe (do wszystkich gmin) – OZPS tab. 5 - wskaźnik obowiązkowy	Ogółem 39 % gmin / powiatów, w tym w 18 % gmin / powiatów instytucje pomocy i wsparcia prowadzone przez NGO

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej edycja 2013/2014, Banku Danych Lokalnych GUS oraz strony www.ngo.pl (dostęp 15.07.2014r.).

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Kwestionariusz ankiety

Szanowni Państwo,

Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich w ramach projektu systemowego Koordynacja na rzecz aktywnej integracji, realizuje badanie „Współpraca instytucji pomocy społecznej z innymi instytucjami na terenie gminy, powiatu, województwa zajmującymi się pomocą i wsparciem rodzin i jej wpływ na skuteczność działań pomocy społecznej”. Liczymy na Państwa pomoc i współpracę w ramach niniejszego badania. Prosimy o szczerą odpowiedź, uzyskane informacje są poufne i posłużą wyłącznie do celów badawczych i analiz statystycznych.

Wszystkie pytania w ankiecie dotyczą 2013 roku.

Skuteczność – w niniejszym badaniu rozumiana jako osiągnięcie wyznaczonych celów w zakresie pomocy i wsparcia rodziny.

1. Proszę w poniższej tabeli wskazać wszystkie instytucje, z którymi w 2013 roku, Państwo współpracowali oraz wypełnić poszczególne kolumny zgodnie z opisem. Proszę postawić znak „X” w odpowiednim miejscu.

Instytucje	Brak współpracy	Występowanie ograniczeń/trudności we współpracy					Ocena skuteczności działań podejmowanych w zakresie współpracy					Ocena zadowolenia ze współpracy						
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5		
		1 – w ogóle nie występują 5 – występują w bardzo dużym stopniu					1 – w ogóle nieskuteczne 5 – bardzo skuteczne					1 – w ogóle niezadowolony 5 – bardzo zadowolony						
OPS/PCPR/MOPR/MOPS																		
Ośrodek wsparcia, w tym: dzienny dom pomocy, ŚDS, Klub samopomocy, noclegownia, jadłodajnia																		
Ośrodek interwencji kryzysowej																		
Uniwersytet trzeciego wieku																		
Warsztaty Terapii Zajęciowej																		
Podmioty ekonomii społecznej, w tym: KIS, CIS, spółdzielnie socjalne, ZAZ																		
Policja, w tym policyjna izba dziecka																		
Organizacje pozarządowe																		
Placówki oświaty i wychowania, w tym: szkoły, kuratorium oświaty, poradnie psychologiczno-pedagogiczne																		
Placówki wsparcia dziennego																		
Sąd rodzinny, w tym kuratorska służba sądowa																		
Ośrodek kultury																		
Gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych																		
Kościół, związki wyznaniowe																		
Placówki ochrony zdrowia																		
Ośrodek adopcyjny																		
Placówka opiekuńczo-wychowawcza																		
PUP																		

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Służba więzienna																			
Inne – jakie?																			

2. Jakie problemy wymienione w ustawie o pomocy społecznej, były przez Państwa jednostkę najczęściej rozwiązywane w ramach współpracy z innymi instytucjami? (Proszę wybrać 5 i uszeregować od 1 do 5, gdzie 1 oznacza ten, gdzie najrzadziej podejmowano współpracę, a 5 ten, gdzie najczęściej podejmowano współpracę).

Nazwa problemu	ocena
a) przemoc w rodzinie	
b) bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	
c) ubóstwo	
d) bezrobocie	
e) niepełnosprawność	
f) uzależnienia (narkomania, alkoholizm)	
g) sieroctwo	
h) bezdomność	
i) długotrwała i ciężka choroba	
j) potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	
k) potrzeba ochrony macierzyństwa i wielodzietności	
l) trudności w integracji cudzoziemców	
m) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	
n) zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe	
o) klęski żywiołowe lub ekologiczne	

3. Jakie były formy współpracy Państwa jednostki z innymi instytucjami w zakresie wsparcia rodziny? (Proszę wybrać 3 i uszeregować od 1 do 3, gdzie 1 oznacza ten, gdzie najrzadziej podejmowano współpracę, a 3 ten, gdzie najczęściej podejmowano współpracę).

Formy współpracy	ocena
a) działania informacyjne i promocyjne dla osób wykluczonych i/lub zagrożonych wykluczeniem społecznym	
b) realizacja i/lub uczestnictwo we wspólnych projektach finansowanych z funduszy unijnych	
c) realizacja i/lub uczestnictwo we wspólnych programach aktywności lokalnej	
d) szkolenia pracowników	
e) działania na rzecz rozwoju ekonomii społecznej	
f) prowadzenie zintegrowanych baz danych	
g) wymiana informacji i doświadczeń	
h) prowadzenie analiz/badań wybranych problemów społecznych	
i) inne, jakie?	

4. Jakie, zdaniem Pana/i, wystąpiły bariery, utrudniające współpracę Państwa jednostki z innymi instytucjami w zakresie wsparcia rodziny? (prosimy wybrać maksymalnie 3 odpowiedzi).

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- a) niewystarczający przepływ informacji
- b) niewystarczająca znajomość zadań realizowanych przez inne instytucje
- c) duża ilość formalności koniecznych do podjęcia współpracy
- d) niespójne i nieprecyzyjne przepisy prawne
- e) konflikty interpersonalne
- f) presja czasu
- g) nadmiar obowiązków
- h) czasowe (różne godziny czasu pracy)
- i) niechęć do współpracy ze strony innych instytucji
- j) niewystarczająca liczba instytucji wspierających rodzinę
- k) inne, jakie? .....

5. Jakie czynniki ułatwiają współpracę Państwa jednostki z innymi instytucjami w zakresie wsparcia rodziny?
(prosimy wybrać maksymalnie 3 odpowiedzi).

- a) sprawny i właściwy przepływ informacji
- b) kompetentni pracownicy
- c) znajomość zadań realizowanych przez inne instytucje
- d) dyspozycyjność i szybkość reakcji
- e) konsekwencja i skuteczność w działaniu
- f) bliskie sąsiedztwo współpracujących instytucji
- g) inne, jakie .....

6. Jakie są korzyści ze współpracy Państwa jednostki z innymi instytucjami w zakresie wsparcia rodziny?
(proszę wybrać jedną odpowiedź).

- a) sprawniejsze załatwianie spraw
- b) zwiększenie skuteczności pomocy
- c) dostęp do wypracowanych standardów
- d) wymiana wiedzy i doświadczeń pomiędzy jednostkami
- e) inne, jakie .....

7. Jakie wyzwania stoją przed Państwa jednostką w ramach współpracy z innymi instytucjami w zakresie wsparcia rodziny?

.....

.....

.....

.....

Uwaga! Pytania 8-11 uzupełniają te ośrodki, które współpracują z organizacjami pozarządowymi

8. Jakie są bariery utrudniające współpracę Państwa jednostki z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia rodziny? *(prosimy wybrać maksymalnie 3 odpowiedzi).*

- a) niewystarczający przepływ informacji
- b) niewystarczająca znajomość zadań realizowanych przez inne instytucje
- c) duża ilość formalności koniecznych do podjęcia współpracy
- d) niespójne i nieprecyzyjne przepisy prawne
- e) konflikty interpersonalne
- f) presja czasu
- g) nadmiar obowiązków
- h) czasowe (różne godziny czasu pracy)
- i) niechęć do współpracy ze strony innych instytucji
- j) niewystarczająca liczba instytucji wspierających rodzinę
- k) inne, jakie?

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

9. Jakie czynniki ułatwiają współpracę Państwa jednostki z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia rodziny? *(prosimy wybrać maksymalnie 3 odpowiedzi).*

- a) sprawny i właściwy przepływ informacji
- b) kompetentni pracownicy
- c) znajomość zadań realizowanych przez inne instytucje
- d) dyspozycyjność i szybkość reakcji
- e) konsekwencja i skuteczność w działaniu
- f) bliskie sąsiedztwo współpracujących instytucji
- g) inne, jakie

10. Jakie są korzyści ze współpracy Państwa jednostki z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia rodziny? *(proszę wybrać jedną odpowiedź).*

- a) sprawniejsze załatwianie spraw
- b) zwiększenie skuteczności pomocy
- c) dostęp do wypracowanych standardów
- d) wymiana wiedzy i doświadczeń pomiędzy jednostkami
- e) zwiększenie wachlarza dostępnych usług w zakresie wsparcia rodziny
- f) inne, jakie.....

11. Jakie wyzwania stoją przed Państwa jednostką w ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia rodziny?

.....

.....

.....

.....

METRYCZKA

1. Rodzaj instytucji

- a. OPS
- b. PCPR
- c. MOPS/MOPR (miasta na prawach powiatu)

2. Rodzaj gminy

- a. wiejska
- b. miejsko-wiejska
- c. miejska
- d. nie dotyczy (PCPR)

3. Osoba do kontaktu w sprawie ankiety

imię i nazwisko .....

e-mail .....

telefon .....

Bardzo dziękujemy za poświęcony czas i uwagę.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Jednocześnie przypominamy, że udzielone przez Państwa odpowiedzi zostaną wykorzystane jedynie do celów badawczych i opracowań statystycznych.